

Uloga Hrvatske banke za obnovu i razvitak u kreditiranju gospodarstva RH

Vukojević, Zrinka

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **RRiF College of Financial Management / RRiF Visoka škola za financijski menadžment**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:198:382237>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Final Examination Papers University of Applied Sciences RRiF - Final Examination Papers and Diploma Papers](#)

**RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ RAČUNOVODSTVO I FINACIJE**

Zrinka Vukojević

ZAVRŠNI RAD

**ULOGA HRVATSKE BANKE ZA OBNOVU I RAZVITAK U
KREDITIRANJU GOSPODARSTVA REPUBLIKE HRVATSKE**

Zagreb, prosinac 2015.

RRiF VISOKA ŠKOLA ZA FINANCIJSKI MENADŽMENT
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ RAČUNOVODSTVO I FINACIJE

ZAVRŠNI RAD

ULOGA HRVATSKE BANKE ZA OBNOVU I RAZVITAK U KREDITIRANJU
GOSPODARSTVA REPUBLIKE HRVATSKE

Zrinka Vukojević

Matični broj studenta: 322/11-I

Mentor: Dr. sc. Miroslav Gregurek, profesor visoke škole

Zagreb, 2015.

NASLOV ZAVRŠNOG RADA: Uloga Hrvatske banke za obnovu i razvitak u kreditiranju gospodarstva Republike Hrvatske

SAŽETAK: Budući da mala i srednja poduzeća (u daljnjem tekstu: MSP) predstavljaju značajan segment u gospodarstvu razvijenih zemalja, veliki naponi i velika sredstva ulažu se u poticanje i razvoj istih. U gospodarstvu Republike Hrvatske, tu značajnu ulogu kreiranja poticajnih, razvojnih i izvoznih programa za poduzetnike ima Hrvatska banka za obnovu i razvoj (u daljnjem tekstu: HBOR), banka koja je u 100% vlasništvu Republike Hrvatske. S obzirom na globalno a samim time i mikroekonomsko kretanje ekonomskih prilika unutar naših granica, ovisno o potrebama i podobnom teritoriju za ulaganje poduzetnika, kreiraju se programi koji uvelike utječu na donošenje pozitivnih odluka poduzetnika o možebitnom početnom ulaganju, širenju te unaprjeđenju trenutnog poslovanja. Od osnutka do danas, HBOR sustavno radi na prilagodbi poduzetniku što se kao rezultat manifestira u broju novih programa koja se iz godine u godinu bilježe u određenom broju. Kroz ovu temu pokušat ću približiti ulogu HBOR-a u kreditiranju gospodarstva RH kroz godine od osnutka do danas, način prikupljanja sredstava i izvore istih sa stranih tržišta kapitala te način djelovanja ove specifične banke, Hrvatske banke za obnovu i razvoj.

KLJUČNE RIJEČI: Hrvatska banka za obnovu i razvitak, Malo i srednje poduzetništvo, Republika Hrvatska, razvoj

TITLE: The function of the Croatian Bank for Reconstruction and Development in credit financing of the Croatian economy

SUMMARY: Since small and medium sized enterprises (below: SMEs) represent an important segment of the economy of developed countries, great efforts and substantial resources are invested in the promotion and development of the same. In the Croatian economy, the important role of creating incentive, developmental and export programs for entrepreneurs has the Croatian Bank for Reconstruction and Development (below: CBRD) which is 100% owned by Republic of Croatia.

In view of the global and consequently microeconomic trends in the Croatian economy, depending on the needs and positive investment atmosphere, there are programs of greatly influence on entrepreneur's positive decision for a possible initial investment, expansion and enhancement of the business. Since its establishment until today, CBRD is continuously working on adapting to the entrepreneurs which is manifested in continuous number of programs year after year.

In this essay I will try to explain the function of CBRD in credit financing of Croatian economy over the years, from its establishment until today, methods of raising funds, source of the same in foreign capital market and modus operandi of this specific bank for reconstruction and development.

KEY WORDS: Croatian Bank for Reconstruction and Development, Republic of Croatia, Small and Middle-sized enterprises , development

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POVIJEST HBOR-A.....	2
3. BANKARSKI SEKTOR U REPUBLICI HRVATSKOJ	4
3.1. Poslovne banke	5
3.2. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR)	5
4. ULOGA I VAŽNOST RAZVOJNE BANKE	7
4.1. Direktno kreditiranje	7
4.2. Kreditiranje putem poslovne banke	7
5. OBLICI I EFEKTI POTICANJA GOSPODARSTVA OD STRANE HBOR-A	9
5.1. Kreditna aktivnost HBOR-a.....	9
5.1.1. <i>Ciljane skupine</i>	10
5.1.2. <i>Područja s otežanim uvjetima gospodarenja</i>	10
5.1.3. <i>Financiranje obnove i razvitka hrvatskog gospodarstva</i>	10
5.1.4. <i>Financiranje infrastrukture</i>	10
5.1.5. <i>Potpora razvitku malog i srednjeg poduzetništva</i>	11
5.1.6. <i>Poticanje zaštite okoliša</i>	11
5.1.7. <i>EU fondovi</i>	12
5.1.8. <i>Osiguranje kratkoročnih pozajmica</i>	13
5.1.9. <i>Fondovi za gospodarsku suradnju</i>	13
5.1.10. <i>Poticanje izvoza</i>	13
5.2. Način kreditiranja	15
5.2.1. <i>Vrste kredita</i>	15
5.2.2. <i>Iznos kredita</i>	15
5.2.3. <i>Način korištenja kredita</i>	16
5.2.4. <i>Otplata kredita</i>	16
5.2.5. <i>Kamata i naknada</i>	16
5.2.6. <i>Osiguranje urednog vraćanja kredita</i>	17

5.2.7.	<i>Raskid ili otkaz Ugovora o kreditu</i>	17
5.2.8.	<i>Naknada za rezervaciju sredstava</i>	17
5.2.9.	<i>Pravo na kredit</i>	19
6.	IZVOZ I OSIGURANJE	20
6.1.	Kreditiranje izvoza	21
6.2.	Osiguranje izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika	21
6.2.1.	<i>Osiguranje izvoza putem bankarske garancije i akreditiva</i>	21
6.2.2.	<i>Garancije</i>	22
6.2.3.	<i>Akreditiv</i>	23
7.	FINANCIJSKI POKAZATELJI I BILANCA GRUPE HBOR	25
7.1.	Pregled najvažnijih financijskih pokazatelja	25
7.2.	Bilanca stanja na dan 30.09.2015.	26
8.	KREDITNA AKTIVNOST HBOR-A PRETHODNIH PET GODINA	27
8.1.	Ukupna kreditna aktivnost prema grupama programa kreditiranja i ukupan broj odobrenja	27
8.2.	Izravno odobreni krediti i krediti odobreni putem poslovnih banaka	30
8.3.	Pregled izloženosti po poslovima osiguranja	31
8.4.	Kreditni portfelj privrede u RH	31
9.	NAJNOVIJE VRSTE KREDITA KAO DOKAZ PRILAGODBE BANKARSKIM UVJETIMA POSLOVANJA U RH	34
9.1.	Suradnja s leasing kućama	34
9.2.	Suradnje s poslovnim bankama po modelu okvirnih kredita	35
9.3.	Mikro kreditiranje uz potporu EU	35
9.4.	Kreditiranje izrade projektne dokumentacije	37
10.	ZAKLJUČAK	41
11.	POPIS LITERATURE	42

1. UVOD

Hrvatska banka za obnovu i razvitak osnovana 1992. godine donošenjem Zakona o Hrvatskoj kreditnoj banci za obnovu (HKBO) je banka koja je u 100%-om vlasništvu Republike Hrvatske. Smisao osnivanja Hrvatske banke za obnovu i razvitak bila je potreba za jedinstvenom financijskom institucijom koja bi se brinula za financiranje obnove u ratu razrušenih domova i infrastrukture, te posrnulog gospodarstva. Glavna zamisao njenog osnutka je upravo ta, obnova razrušenog dijela Hrvatske nakon ratnog razdoblja koje je zadesilo teritorij RH. Ona je i do danas zadržala socijalni karakter jer po svojoj specifičnosti, za razliku od poslovnih banaka, ne djeluje zbog dobiti. Financira tržišne nedostatke za koje poslovne banke nisu zainteresirane kao što su određene socijalne grupacije poput žena poduzetnica, početnika, poduzetništva mladih i sličnih skupina. Ima dva sustava kreditiranja, direktni koji je rjeđe primijenjen i indirektni koji je učestaliji. Uz svoju osnovnu zamisao razvojne banke, i konotaciju izvozne je dobila nakon nekog vremena. Veliki naglasak stavlja na izvoz domaćeg proizvoda na strana tržišta roba i usluga.

Budući da HBOR nije konkurentna banka, poslovanjem preko poslovnih banaka potiče kreditno tržište u RH. U svom kreditnom poslovanju za zatvaranje financijske konstrukcije za kolaterale koristi proizvode raznih državnih institucija od kojih je za izdavanje garancija najznačajnija Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije (HAMAG BICRO). Uz tuzemno djelovanje, djeluje i u granicama Europske unije a i u inozemnim relacijama preko palete svojih proizvoda koji uvelike doprinose i olakšavaju međunarodnu suradnju.

Zamisao iste je zasnovana na uključenju malog i srednjeg poduzetnika na tržišta rada i kapitala.

S obzirom na dokazivanje postojanja ili ne postojanja uloge HBOR-a u razvoju gospodarstva RH u obliku pozitivnog odnosno u drugom slučaju negativnog trenda, teoretski pristup se definitivno može prikazati putem pozitivnog no praktična primjena na hrvatske gospodarstvenike je ipak pitanje koje se može promatrati sa više aspekata s obzirom na što se mogu donijeti različiti zaključci a koji su u značajnoj korelaciji sa ekonomskim i političkim strujanjima u određenim trenucima.

2. POVIJEST HBOR-A

HBOR je osnovan 12. lipnja 1992. godine posebnim zakonom, Zakonom o Hrvatskoj kreditnoj banci za obnovu (HKBO) kao posebna financijska institucija sa svrhom kreditiranja obnove i razvitka hrvatskog gospodarstva. Osnivač je Republika Hrvatska i u njenom je 100%-tnom vlasništvu. Izmjenama i dopunama navedenog Zakona u prosincu 1995. godine Banka mijenja ime u Hrvatska banka za obnovu i razvitak.

Temeljni kapital Banke utvrđen je Zakonom i 1992. godine iznosio je 3,7 milijardi kuna.

U cilju usklađivanja zakonske regulative poslovanja HBOR-a s regulativom Europske unije, Hrvatski sabor je donio novi Zakon o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak koji je stupio na snagu 28. prosinca 2006. godine. U 2006. godini, temeljni kapital banke povećan je sa početnih 3,7 milijardi kuna na 7 milijardi kuna. Prihvaćanjem novog Zakona i povećanjem temeljnog kapitala banke, Vlada i Sabor usmjerili su djelovanje banke novim smjernicama i prema novim djelatnostima.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak ne posluje s ciljem ostvarivanja dobiti, te nije obveznik poreza na dobit. Utvrđena godišnja financijska izvješća od strane Nadzornog odbora podnosi na prihvaćanje Hrvatskom saboru, te ih redovito objavljuje na internetskim stranicama HBOR-a, Ministarstva financija i Zagrebačke burze. Također, zaprimljeni upiti o poslovanju banke godišnje se dostavljaju Središnjem državnom uredu.

Regionalno usmjerenje HBOR-a podržano je i kroz otvaranje područnih ureda. Tijekom zadnjih nekoliko godina otvoreno je pet područnih ureda, i to u Splitu, Osijeku, Puli, Gospiću i Rijeci. HBOR-ovi partneri u regionalnoj strategiji su tijela lokalne uprave i samouprave te Hrvatska gospodarska komora, odnosno županijske gospodarske komore koji zajedno s HBOR-om nastoje pristupiti poduzetnicima, potaknuti ih na poduzetničke pothvate i financijski pomoći gdje god je to moguće i ostvarivo.

Što se tiče organizacijske strukture, Tijela HBOR-a su Uprava i Nadzorni odbor. Nadzorni odbor određuje osnove poslovanja HBOR-a, imenuje Upravu, obavlja nadzor nad poslovanjem Banke te odlučuje u slučajevima koji su propisani Zakonom i statutom HBOR-a. Upravu HBOR-a čine tri člana, od kojih jedan obnaša funkciju predsjednika Uprave. Uprava vodi poslove u okviru djelokruga utvrđenog zakonom i Statutom te

raspolaže imovinom HBOR-a. Mandat predsjednika i članova Uprave traje 5 godina, uz mogućnost ponovnog imenovanja.

HBOR potiče sustavni, održivi i ravnomjeran gospodarski i društveni razvitak sukladno općim strateškim ciljevima RH. U toj instituciji su objedinjene tri funkcije same države: razvitak, financiranje izvoza, osiguranje izvoza.

3. BANKARSKI SEKTOR U REPUBLICI HRVATSKOJ

Bankarski sektor u strukturi svakog gospodarstva od posebne je važnosti zbog svoga specifičnoga poslovanja, ali i velike uloge na ukupna gospodarska kretanja. Središnja banka Republike Hrvatske koja je u njenom isključivom vlasništvu je Hrvatska Narodna banka (HNB). U obavljanju svojih poslova je samostalna a odgovorna je saboru. Njen osnovni cilj je postizanje i održavanje stabilnosti cijena, što je u uskoj vezi s njenom samostalnošću budući da postoji uska veza između samostalnosti središnje banke, brzog gospodarskog rasta i niske inflacije pri čemu veća samostalnost središnje banke to omogućuje.

Zakonom o bankama uređuju se uvjeti za osnivanje, poslovanje i prestanak rada banke te nadzor nad poslovanjem banke.¹

Također, po Zakonu o bankama definira se pojam banke;²

- Banka je financijska institucija koja je od Hrvatske narodne banke dobila odobrenje za rad i koja je osnovana kao dioničko društvo sa sjedištem u Republici Hrvatskoj.
- Banka se ne može upisati u sudski registar prije dobivanja odobrenja za rad Hrvatske narodne banke.
- Riječ »banka« ili izvedenicu te riječi ako je ista sadržana u nazivu tvrtke, može upisati u sudski registar i koristiti u pravnom prometu samo društvo koje je dobilo odobrenje za rad kao banka od Hrvatske narodne banke.
- Iznimno od odredbe stavka 3. ovoga članka, riječ »banka« ili izvedenicu te riječi ako je ista sadržana u nazivu tvrtke, može upisati u sudski registar i koristiti u pravnom prometu i drugo društvo ako je to drugim zakonom dopušteno.
- Pod odobrenjem za rad u smislu ovoga Zakona podrazumijeva se odobrenje iz članka 33. ovoga Zakona.

Po ovoj definiciji, u RH je registrirano 33 banke. Brojka se temelji na službenim podacima Hrvatske narodne banke koja je odgovorna za nadzor kreditnih institucija u RH definirane Zakonom o kreditnim institucijama.³

¹ Zakon o bankama, neslužbeni pročišćeni tekst. URL: <http://pak.hr/cke/propisi,%20zakoni/o-bankama/HR.pdf> [pristupljeno 08.12.2015.]

² Zakon o bankama, neslužbeni pročišćeni tekst. URL: <http://pak.hr/cke/propisi,%20zakoni/o-bankama/HR.pdf> [pristupljeno 08.12.2015.]

U Republici Hrvatskoj djeluje 38 kreditnih institucija – 32 banke, 1 štedna banka i 5 stambenih štedionica, a HNB je odgovorna za licenciranje, reguliranje i nadzor njihovog poslovanja. Licenciranje kreditnih institucija odnosi se na izdavanje i oduzimanje odobrenja za rad kreditnih institucija, odnosno odobrenja za članstvo u upravama kreditnih institucija.⁴

3.1. Poslovne banke

Budući da su poslovne banke privatna vlasništva, svaka ima svoju paletu proizvoda, svoju strategiju s kojom se prilagođava tržištu i interna načela kojima organizira poslovanje.

Za razliku od HBOR-a, to su sve profitne institucije i posluju sa ciljem ostvarenja dobiti. HBOR-u služe kao distribucijski kanali svojih programa s ciljem prebacivanja rizika na samu poslovnu banku koja za uzvrat traži odgovarajuće kolaterale u svoju korist, ovisno o vrsti i iznosu investicije od strane investitora. HBOR podržava odluke o investicijskim kreditima Poslovnih banaka tako što daje svoja sredstva i na taj način potiče kreditno tržište u RH.

Naime, kod HBOR-a nemaju sve Poslovne banke povlaštenu poziciju za kreditiranjem. Postoji kreditni rejting banaka prema kojem HBOR-u određene dolaze u obzir i one koje ne jer one sa nižim kreditnim rejtingom su za HBOR velika izloženost riziku.

HBOR propisuje proceduru i donosi posebnu metodologiju, kojom na temelju ocjene boniteta banaka vrši izbor banaka za suradnju na provođenju pojedinih kreditnih programa. Na temelju takvog izbora HBOR nudi izabranim bankama sklapanje ugovora o međusobnoj poslovnoj suradnji na provođenju programa.

3.2. Hrvatska banka za obnovu i razvoj (HBOR)

HBOR je poticajna i razvojna banka u RH. Poticajna za gospodarstvo kroz programe kreditiranja u obliku povoljnih uvjeta kreditiranja (prvenstvaeno, niska kamatna stopa) koje jedino za cilj imaju očuvanje kapitala budući da je HBOR banka koja ne posluje zbog

³ Hrvatska narodna banka. URL: <http://www.hnb.hr/propisi/zakoni-htm-pdf/h-zakon-KI-159-2013.pdf> [pristupljeno 08.12.2015.]

⁴ Hrvatska narodna banka. URL: https://hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatska_narodna_bank [pristupljeno 08.12.2015.]

dobiti. No međutim, ona uvijek posluje sa dobiti koja se ne raspoređuje jer je u vlasništvu države i dobit od svake godine se stavlja u bilančnu poziciju razreda 9-Rezerve i pričuve.

4. ULOGA I VAŽNOST RAZVOJNE BANKE

U trenutku kada poduzetnik ne pronalazi banku koja bi mu po uvjetima kreditiranja odobrila svoja sredstva, HBOR stupa na snagu. Njegova važnost je upravo u činjenici da većinu svojih aktivnosti obavlja preko poslovnih banaka tako što prihvaća grupacije poduzetnika za koje poslovne banke nisu zainteresirane što nije u suprotnosti sa Odlukom o zaštiti tržišnog natjecanja⁵ unutar bankarskog sektora i propisima iz područja tržišnog natjecanja a samim time balansira tržišne nedostatke. Specifičnost u odnosu na ostatak bankarskog sektora u RH je u povoljnim uvjetima kreditiranja. Bez obzira što se aktivnost odvija preko poslovne banke, kreditiranje se odvija po povoljnim uvjetima HBOR-a jer se njegova sredstva plasiraju za investicijsko ulaganje.

Kreditnu aktivnost HBOR provodi prvenstveno dugoročnim financiranjem razvojnih i izvoznih pothvata poslovnih subjekata u cilju učinkovite financijske podrške cjelovitom i održivom razvitku hrvatskog gospodarstva.

Kreditni programi provode se izravno ili putem poslovnih banaka s kojima HBOR ima zaključene ugovore o suradnji.

U cilju što kvalitetnije podrške gospodarstvenicima, HBOR sustavno prati tržišna kretanja i potrebe gospodarstvenika te sukladno tome proširuje ili mijenja svoju ponudu kredita.

4.1. Direktno kreditiranje

Direktni oblik kreditiranja je rijedak i običajno je da ukoliko se koristi, da se koristi pri nižim iznosima ulaganja. U tom slučaju sav rizik pada na HBOR i sve radnje usmjerene su isključivo na relaciju između HBOR-a i investitora. Zahtjeve za direktnim kreditiranjima podnose poslovni subjekti koji se u poduzetnike mogu svrstati u smislu propisa o državnim potporama.⁶

4.2. Kreditiranje putem poslovne banke

Ugovorom između poslovne banke i HBOR-a regulira se poslovna suradnja u svezi s provođenjem programa kreditiranja HBOR-a. HBOR kreditne plasmane po određenim programima plasira poslovnim bankama na temelju pojedinačnih ugovora o kreditu.

⁵ Narodne novine. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_79_1877.html [pristupljeno 10.12.2015.]

⁶ Narodne novine. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_72_1434.html [pristupljeno 10.12.2015.]

Zasebno, svaka poslovna banka Ugovorom sa HBOR-om definira određene HBOR-ove programe kreditiranja na kojima su razvili zajedničku poslovnu suradnju i koje se sukladno Ugovoru spremni provoditi.

Neki od programa mogu biti sljedeći: Program kreditiranja financijskog restrukturiranja gospodarskih subjekata, Program kreditiranja nabave roba i radova od domaćih ponuditelja koji su odabrani međunarodnim javnim nadmetanjem, Program kreditiranja potpore turističkom sektoru, Program kreditiranja razvitka gospodarskih djelatnosti, Program kreditiranja pripreme roba za izvoz i izvoza roba, Program kreditiranja obnove i razvitka komunalne infrastrukture, Program kreditiranja poticanja malog gospodarstva na područjima posebne državne skrbi, Program kreditiranja razvitka otoka, Program kreditiranja za poticanje utemeljenja malog poduzetništva, Program kreditiranja poticanja razvitka malog i srednjeg privatnog poduzetništva, Program kreditiranja turističkog obiteljskog gospodarstva i mnogi ostali ...⁷

Suradnja na provođenju programa podrazumijeva zajedničke aktivnosti HBOR-a i poslovne banke koje, pod uvjetima određenima pojedinim programom kreditiranja, odredbama akata HBOR-a i odlukama nadležnih tijela HBOR-a, omogućuju poslovnoj banci korištenje namjenskih kreditnih sredstava HBOR-a radi financiranja konkretnih projekata krajnjih korisnika kredita. U svrhu financiranja projekata krajnjih korisnika kredita predloženih od strane poslovne banke, a u skladu s navedenim uvjetima, HBOR i poslovna banka zaključuju pojedinačni ugovor o kreditu (ugovor o međubankovnom kreditu) na temelju kojeg poslovna banka zaključuje s krajnjim korisnikom kredita ugovor o kreditu.

Ugovorom su određene aktivnosti, obveze i ovlasti poslovne banke i HBOR-a radi provođenja pojedinih programa kreditiranja, definirane su zajedničke odredbe međubankovnih ugovora o kreditu te način osiguranja kredita koje HBOR na temelju pojedinačnih ugovora o međubankovnom kreditu plasira poslovnoj banci te on ostaje na snazi do konačnog izmirenja obveza poslovne banke prema HBOR-u po svim odredbama međubankovnog Ugovora.

⁷ Narodne novine. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_09_142_2087.html [pristupljeno 10.12.2015.]

5. OBLICI I EFEKTI POTICANJA GOSPODARSTVA OD STRANE HBOR-A

5.1. Kreditna aktivnost HBOR-a

Glavne zadaće HBOR-a prilagođavane su uvjetima tržišta i mijenjane u skladu gospodarskih promjena. HBOR je na svom putu rasta i razvoja prepoznao i podržao ključne projekte koji su bili nositelji gospodarskog napretka.

❖ Glavne aktivnosti kojima HBOR prati i usmjerava tijekom domaćeg gospodarstva su:⁸

- financiranje obnove i razvitka hrvatskoga gospodarstva,
- financiranje infrastrukture,
- poticanje izvoza,
- potpora razvitku malog i srednjeg poduzetništva,
- poticanje zaštite okoliša,
- osiguranje izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika.

❖ U cilju obavljanja navedenih aktivnosti HBOR:⁹

- odobrava kredite i druge plasmane;
- izdaje bankarska i druga jamstva;
- zaključuje ugovore o osiguranju i reosiguranju;
- ulaže u dužničke i vlasničke instrumente;
- obavlja i druge financijske poslove i usluge u svrhu provedbe svojih djelatnosti.

⁸ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/sec1372>, [pristupljeno 12.12.2015.]

⁹ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/Default.aspx?art=403&sec=1380>, [pristupljeno 12.12.2015.]

Pored navedenih djelatnosti HBOR-a, Vlada Republike Hrvatske joj može povjeriti i obavljanje drugih financijskih poslova ako ocijeni da je to u interesu same Republike Hrvatske.¹⁰ HBOR odobrene kredite, izdana jamstva i druge poslove mora osigurati na način uobičajen u bankarskom poslovanju te smanjiti rizik u poslovanju na najmanju moguću mjeru, rukovodeći se načelima bankarskog poslovanja.

Glavne aktivnosti, vrijednost i dinamika financiranja gospodarstva od strane HBOR- navodim u sljedećim poglavljima:

5.1.1. Ciljane skupine

HBOR je svjestan svoje uloge razvojne banke stoga posebnu pažnju posvećuje rizičnim skupinama korisnika koje poslovne banke ne prihvaćaju rado zbog velike izloženosti riziku– poduzetnicima početnicima i inovatorima (pronalascima).

5.1.2. Područja s otežanim uvjetima gospodarenja

Područja s otežanim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi (TUG područja) podrazumijevaju brdsko-planinska područja¹¹ i otoke.

5.1.3. Financiranje obnove i razvitka hrvatskog gospodarstva

U okviru ovog cilja sredstva su namijenjena:¹²

- financiranju modernizacije proizvodnje,
- uvođenju novih tehnologija i proizvoda,
- izgradnji novih proizvođačkih kapaciteta.

Krajnji korisnici kredita su obrtnici i trgovačka društva, a kreditiranje se vrši putem poslovnih banaka.

5.1.4. Financiranje infrastrukture

U pogledu financiranja komunalne infrastrukture HBOR nudi kredite jedinicama lokalne samouprave, komunalnim poduzećima, te trgovačkim društvima i ostalim pravnim

¹⁰ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.revizija.hr/izvjesca/2014/rr-2014/drugi-korisnici-proracuna/hrvatska-banka-za-obnovu-i-razvitak.pdf>, 23.str [pristupljeno 12.12.2015.]

¹¹ Narodne novine. URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_12_154_3785.html [pristupljeno 12.12.2015.]

¹² Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <file:///D:/Download/IZVJESCE%20O%20DRUSTVENOJ%20ODGOVORNOSTI%202007%20-2008%20%20FINAL.pdf> [pristupljeno 12.12.2015.]

osobama. Cilj Programa je dugoročno financiranje investicijskih projekata razvitka i obnove komunalne infrastrukture, a naročito projekata sljedeće namjene: vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, zbrinjavanja komunalnog otpada te održavanja čistoće, opskrbe plinom, toplinskom energijom i drugim izvorima energije, tržnica na malo, industrijskih zona, zona malog poduzetništva, katastarska izmjera u svrhu izrade katastra nekretnina, socijalne infrastrukture: domova za skrb starijih osoba i dječjih vrtića, izgradnje groblja i krematorija, gradskog prijevoza, javnih garaža, uređenja obala, nerazvrstanih prilaznih cesta, športskih objekata, škola.¹³

5.1.5. Potpora razvitku malog i srednjeg poduzetništva

Glavni pokretač razvoja svakog modernog gospodarstva je malo i srednje poduzetništvo. Ono predstavlja osnovu novog širenja i rasta gospodarstva, novog zapošljavanja i samozapošljavanja. HBOR je iz tog razloga posebnu pozornost posvetio upravo ovom segmentu gospodarstva. Korisnici kredita su trgovačka društva, obrtnici, fizičke osobe koje samostalno obavljaju djelatnost, te zadruge i ustanove koji posluju najmanje dvije godine. Kredit je namijenjen za osnovna sredstva (osnivačka ulaganja, zemljište, građevinski objekti, oprema i uređaji, osnovno stado, podizanje dugogodišnjih nasada) te trajna obrtna sredstva.¹⁴

5.1.6. Poticanje zaštite okoliša

S razvojem Republike Hrvatske, sve veći naglasak i prednosti imaju ulaganja čija se konkurentnost jača kroz štednju energije, kao i ulaganja u ekološki održivo tržište obnovljivih izvora energije. Navedena ulaganja kao svoju konkurentnost navode smanjuje uvoza energije čime se jača neovisnost na energetsom tržištu, a kao krajnji cilj, unaprjeđuje se zaštita okoliša. Tijekom proteklog razdoblja stvorene su pretpostavke za snažnu HBOR-ovu aktivnost na ovom području što kroz različite programe za financiranje pripreme projekata i samu njihovu izvedbu.

Za financiranje navedenih projekata, HBOR odobrava kredite putem Programa za pripremu projekata obnovljivih izvora energije i Programa kreditiranja projekata zaštite okoliša, energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije. Cilj projekta je uklanjanje

¹³ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/Infrastruktura%20\(PK%20komunalne%20infrastrukture\)%20\(1\).pdf](file:///D:/Download/Infrastruktura%20(PK%20komunalne%20infrastrukture)%20(1).pdf) [pristupljeno 13. 21.2015.]

¹⁴ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/Malo%20i%20srednje%20poduzetnistvo%20\(PK%20razvitak%20malog%20i%20srednjeg%20poduzetnistva\).pdf](file:///D:/Download/Malo%20i%20srednje%20poduzetnistvo%20(PK%20razvitak%20malog%20i%20srednjeg%20poduzetnistva).pdf) [pristupljeno 13.12.2015.]

prepreka u primjeni ekonomski isplativih tehnologija i postupaka poboljšanja energetske učinkovitosti, te razvoj tržišta roba i usluga za energetske učinkovitost, također i razvoj hrvatskog tržišta obnovljivih izvora energije, smanjenje emisije stakleničkih plinova, smanjenje uvoza električne energije.¹⁵

5.1.7. EU fondovi¹⁶

U razdoblju od 2014.-2020. je za Hrvatsku, iz sredstava Europskih i strukturnih fondova (dalje: ESI), alocirano 8,3 milijardi iz Europskog fonda za regionalni razvoj, Kohezijskog fonda i Europskog socijalnog fonda te 2,3 milijarde eura iz sredstava Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Europskog garancijskog poljoprivrednog fonda te Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

Ulaganja iz gore navedenih izvora provoditi će se temeljem:

- Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“ koji podupire ulaganja vezana uz istraživanje i inovacije, ICT industriju, poticanje poduzetništva, zaštitu okoliša i energetiku, promet, i to kroz radove, nabavku opreme, te tehničku pomoć, a izvor kojega su Europski fond za regionalni razvoj te Kohezijski fond.
- Operativnog programa „Učinkoviti ljudski resursi“ koji podupire ulaganja u područje jačanja zapošljivosti, socijalno uključivanje i borbu protiv siromaštva te obrazovanje, a izvor kojeg je Europski socijalni fond.
- Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020. koji podupire razvoj hrvatske poljoprivrede, ali i ruralnih područja općenito, a izvor kojeg je Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.
- Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo 2014. – 2020. kojim se promiču konkurentno, okolišno, gospodarski održivo i društveno odgovorno ribarstvo i akvakultura, a izvor kojeg je Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.
- Nacionalnog programa pomoći sektoru vina 2014. – 2018. koji podupire povećanje proizvodnje kvalitetnih vina i konkurentnosti proizvođača vina, modernizaciju

¹⁵ Hrvatska banka za osnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/Sec1581> [pristupljeno 15.12.2015.]

¹⁶ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/eu-fondovi> [pristupljeno 15.12.2015.]

vinogradarskih tehnika te nova ulaganja u infrastrukturu vinarija, a izvor kojeg je Europski garancijski poljoprivredni fond.

HBOR će u razdoblju 2014.-2020. preuzeti ulogu kreditora EU projekata, koji će se sufinancirati sredstvima ESI fondova u okviru gore navedenih programa.

Kreditna sredstva koja će HBOR osiguravati namijenjena su zatvaranju financijske konstrukcije projekata, a obuhvaćaju:

- dio projekta koji će se financirati sredstvima ESI fondova – prihvatljivi izdaci,
- izdatke koji su dio projekta, a koje nije moguće kandidirati za ESI fondove.

5.1.8. Osiguranje kratkoročnih pozajmica¹⁷

Poslovni subjekti susreću se u tržišnom poslovanju s raznim rizicima – nelikvidnost, nemogućnost naplate potraživanja, sve veći broj stečajeva, nepoznavanje novih poslovnih partnera, gospodarska kriza i sl. – osiguranjem potraživanja takvi rizici se mogu uvelike minimizirati.

Osiguranje potraživanja od prodaje robe i usluga štiti poslovne subjekte od rizika neplaćanja kupaca, bilo zbog stečaja ili produljena neplaćanja. Mogu se osigurati i politički rizici, kao što su rat u zemlji kupca, zabrana transfera valute iz zemlje kupca, te slične mjere vlada koje mogu utjecati na neplaćanje.

5.1.9. Fondovi za gospodarsku suradnju¹⁸

FGS su otvoreni investicijski fondovi rizičnog kapitala s privatnom ponudom koji su osnovani i posluju u skladu sa Zakonom o alternativnim investicijskim fondovima. Cilj osnivanja je poticanje razvoja gospodarstva, očuvanje sadašnjih i stvaranje novih radnih mjesta, jačanjem postojećih i pokretanjem novih gospodarskih subjekata, putem vlasničkog restrukturiranja kroz ulaganje dodatnog kapitala.

HBOR, kao kvalificirani ulagatelj imenovan od strane Vlade RH, zajedno s privatnim investitorima sudjeluje u provedbi aktivnosti FGS-ova.

5.1.10. Poticanje izvoza¹⁹

U današnjoj međunarodnoj razmjeni najčešći preduvjet realizaciji određenog izvoznog posla je mogućnost prodaje uz odgodu plaćanja. Na taj način poslovni odnos s inozemnim

¹⁷ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/osiguranje-kratkoročnih-potraživanja> [pristupljeno 15.12.2015.]

¹⁸ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/art1649?dm=2> [pristupljeno 15.12.2015.]

¹⁹ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/Sec1177> [pristupljeno 15.12.2015.]

kupcem pretvara se u kreditni odnos koji uza sebe veže dodatne troškove i rizike. Osim što će se na naplatu potraživanja čekati duže, sama vrijednost takvog potraživanja bit će svakim danom sve manja.

Osnovni zadatak osiguranja izvoza je zaštita izvoznika od rizika neplaćanja od strane njihovih inozemnih kupaca. HBOR provodi poslove osiguranja izvoza, kao značajan stup potpore hrvatskom izvoznom gospodarstvu, te pruža cjelovitu uslugu kojom se mogu pokriti sve faze izvoznog ciklusa – od pripreme izvoza do konačne naplate izvoznog posla.

Tržišna utakmica na međunarodnom tržištu vrlo je zahtjevna, a izvozni projekti nose niz rizika koji nisu uvijek očiti, no oni se mogu umanjiti odgovarajućim instrumentima osiguranja. Hrvatska banka za obnovu i razvitak u ime i za račun Republike Hrvatske provodi poslove osiguranja potraživanja koja nastaju prilikom izvoza roba i usluga, od neutrživih komercijalnih i političkih rizika.

Utrživim se rizicima, sukladno propisima Europske unije, smatraju svi komercijalni i politički rizici dužnika sa sjedištem u državi članici Europske unije ili OECD-a, a čije trajanje (uključujući razdoblje proizvodnje) ne prelazi dvije godine, odnosno svi rizici za koje postoji mogućnost osiguranja na privatnom tržištu osiguranja. Neutržive rizike predstavljaju svi oni rizici koji se ne smatraju utrživim rizicima.

Obzirom da hrvatsko privatno tržište osiguranja trenutno nema dovoljno ponude za sve utržive rizike, HBOR temeljem „klauzule izuzeća“ AZTN-a, može osiguravati i dio tih rizika za koje ne postoji ponuda na privatnim tržištima. Na taj način HBOR dopunjuje postojeću tržišnu ponudu u skladu s regulativom Europske komisije.

HBOR je kao nacionalna izvozno kreditna agencija uvela niz proizvoda izvozno kreditnog osiguranja koji izvoznicima pruža mogućnost smanjenja i podjele rizika koji ih prate prilikom izlaska na strano tržište. Osim programa za izvoznike, HBOR nudi i poslovnim bankama i financijskim institucijama mogućnost osiguranja izvoznih kredita.

HBOR već dugi niz godina uz svoju ulogu razvojne banke uspješno obavlja i poslove izvozne banke i agencije za osiguranje izvoza. Izvoznike prati od pripreme proizvodnje do naplate izvoznog posla, te ujedno obnaša funkciju osiguranja izvoznih poslova te izdavanje činidbenih garancija po nalogu izvoznika te na taj način pruža potporu hrvatskim izvoznicima pri ugovaranju i realizaciji izvoznih poslova. Provođenjem programa poticanja izvoza HBOR nastoji doprinijeti povećanju konkurentnosti i vrijednosti hrvatskog izvoza te poboljšati prepoznatljivost i kvalitetu Hrvatskih proizvoda i usluga na svjetskom tržištu.

Takav sustav omogućuje hrvatskim izvoznicima mogućnost ravnopravnog natjecanja na međunarodnim tržištima.

5.2. Način kreditiranja

5.2.1. Vrste kredita

Kako bi ostvarila svoj cilj, HBOR odobrava dugoročne namjenske kredite:

- u kunama
- u kunama uz valutnu klauzulu
- u stranoj valuti

Prilikom ugovaranja, HBOR traži mogućnost direktne kontrole namjenski korištenih kreditnih sredstava, ukoliko se radi o direktnom načinu kreditiranja. Ukoliko o indirektnom, plasiranom preko poslovne banke traži se kontrola i od strane poslovne banke i dodatna direktna kontrola.

5.2.2. Iznos kredita

HBOR može odrediti najviši i najniži iznos kredita, ovisno o propisanim programu. U programima kojima iznos kredita nije ograničen, smatra se da moguća visina kredita zavisi o potrebnoj veličini ulaganja, ocjeni mogućeg povrata kredita te kvaliteti i vrijednosti ponuđenih instrumenata osiguranja.

HBOR u većini slučajeva ne kreditira ukupan iznos investicije osim u slučajevima manjih iznosa ulaganja nego određeni postotak predračunske vrijednosti investicije. Također, uz cjelokupne niže iznose kreditiranja, eventualno se može kreditirati do ukupnog iznosa investicije ako je investicija u područjima od posebne državne skrbi, odnosno u slučaju kad je investitor imao izravne ratne štete ili ako je investitor fizička osoba i to prognanik povratnik i/ili stradalnik Domovinskog rata.

HBOR će od korisnika prihvatiti sljedeće imovinske oblike kao udjel u investiciji koju za koju se traže kreditna sredstva: novčana sredstva, osnovna sredstva investitora, krediti drugih institucija, robni kredit dobavljača te ulog drugih pravnih i fizičkih osoba u novcu i stvarima. Od investitora se očekuje da prikazani vlastiti udjel stvarno i upotrijebi za navedenu investiciju te da se ona u konačnici i dokaže nadležnim tijelima kontrole poslovne banke i HBOR-a.

5.2.3. Način korištenja kredita

Da bi se započelo korištenje kredita, korisnik mora pribaviti instrumente osiguranja, mora izvršiti obvezu plaćanja naknade za obradu kreditnog zahtjeva, te prije korištenja mora izmiriti sve postojeće obveze koje su prema HBOR-u dospjele.

Praksa isplate kreditnih sredstava preko poslovnih banaka se odvija na sljedeći način; zahtjev za isplatu poslovna banka podnosi HBOR-u, koja je prethodno dužna obaviti i kontrolu zahtjeva. HBOR doznačuje sredstva poslovnim bankama koje nakon toga doznačuje dobavljačima korisnika kredita. Budući da su sredstva namjenskog karaktera, isplata se obavlja direktno na račun dobavljača korisnika kredita.

Kod direktnih plasmana, HBOR ih po nalogu korisnika kredita doznačuje njegovim dobavljačima za podmirenje obveza nastalih pri ili tijekom ostvarenja investicije. Kod kreditnih poslova s inozemstvom isplata se izvršava direktno na račun izvoznika kod njegove banke.

5.2.4. Otplata kredita

Rok otplate kredita definiran je razdobljem počeka (razdobljem u kojem se na ukupan iznos glavnice plaćaju samo kamate) i razdobljem povrata glavnice. Općenito se smatra da je poček uračunat u vrijeme otplate kredita. Rok otplate kredita ugovara se na način da se navede broj obroka i datum dospijeca prve rate. Datum dospijeca rate je isključivo zadnji dan u mjesecu. Kredit se obično otplaćuje mjesečno ili u jednakim tromjesečnim obrocima.

5.2.5. Kamata i naknada

Vrsta i visina kamatnih stopa određena je vrstom kreditnog programa. Ugovaranje, obračun i naplata kamata određuju se Odlukom o kamatnim stopama HBOR-a, a način njihova obračuna i naplate Pravilnikom o načinu i rokovima obračuna kamata.²⁰

Ugovorima o kreditu HBOR obračunava i naknadu za obradu kreditnog zahtjeva, naknadu za rezervaciju sredstava, naknadu za neiskorišteni iznos kredita te eventualnu naknadu za prijevremenu otplatu sredstava.

²⁰ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/OdlukaoopcimuvjetimakreditnogposlovanjaHBOR-a%20\(1\).pdf](file:///D:/Download/OdlukaoopcimuvjetimakreditnogposlovanjaHBOR-a%20(1).pdf) [pristupljeno 26.12.2015.]

5.2.6. Osiguranje urednog vraćanja kredita

HBOR kao kolateral uzima osnovne instrumente osiguranja kao što su bjanko mjenica i/ili zadužnicu. Međutim, kao instrument osiguranja vraćanja kredita mogu se pojaviti i nekretnine, bankarske garancije, jamstva RH, jamstva jedinica lokalne i područne i samouprave, prvoklasna garancija HAMAGBICRO-a te polica osiguranja od političkih i komercijalnih rizika.

Način osiguranja razlikuje se i utoliko obavlja li se kreditiranje direktno ili posredstvom poslovnih banaka.

Sva jamstva izdana od spomenutih državnih institucija tretiraju se kao poticajna sredstva, kao i kamatne stope koje su parcijalno subvencionirane.

5.2.7. Raskid ili otkaz Ugovora o kreditu

U ugovorima o kreditu koji se zaključuju između banke i korisnika u pravilu se ugovaraju i događaji i uvjeti u kojima banka ima pravo raskinuti ugovor, dok su uvjeti i događaji kojima banka otkazuje ugovor određeni Zakonom o obveznim odnosima (insolventnost, nenamjensko korištenje sredstava...).²¹

5.2.8. Naknada za rezervaciju sredstava

- obračunava se kvartalno u visini od 0,25% godišnje na iznos odobrenih, a neiskorištenih sredstava, počevši po proteku 30 dana od datuma ugovora o kreditu²²

Rok korištenja sredstava krajnji korisnik dogovara s poslovnom bankom a u skladu je sa potrebnom dinamikom izvršavanja radnji u cilju završavanja procesa ulaganja. Krajnji korisnici dužni su kredit koristiti namjenski u skladu s odredbama Programa. Poslovna banka je dužna pratiti namjensko korištenje kredita krajnjeg korisnika a HBOR zadržava pravo kontrole namjenskog korištenja kredita. Poslovne banke i krajnji korisnici dužni su pribaviti i čuvati dokumentaciju te voditi evidencije koje omogućuju brzu i učinkovitu kontrolu namjenskog korištenja kredita.

HBOR će isplatiti sredstva poslovnoj banci na njezin zahtjev na za to propisanom obrascu. Poslovna banka dužna je odmah doznačiti sredstva krajnjem korisniku kredita i to:²³

²¹ Hrvatska banka za osnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/OdlukaooopcimuvjetimakreditnogposlovanjaHBOR-a%20\(1\).pdf](file:///D:/Download/OdlukaooopcimuvjetimakreditnogposlovanjaHBOR-a%20(1).pdf) [pristupljeno 26.12.2015.]

²² Hrvatska banka za osnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/sec1413> [pristupljeno 26.12.2015.]

²³ Hrvatska banka za osnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/mikrokreditiranje-uz-potporu-eu?dm=2> [pristupljeno 26.12.2015.]

- za ulaganja u osnovna sredstva poslovna banka dužna je doznačena sredstva za krajnjeg korisnika plasirati izravno dobavljačima ili izvođačima radova temeljem dokumentacije
- za ulaganja u obrtna sredstva poslovna banka može doznačena sredstva za krajnjeg kredita plasirati izravno dobavljačima ili doznačiti sredstva na račun krajnjeg korisnika kako bi samostalno obavljao plaćanja

Za osiguranje urednog izvršenja obveza po kreditima poslovna banka će pribaviti zadužnice od krajnjeg korisnika kredita. Ovisno o procjeni poslovne banke ista može pribaviti i mjenice te zasnovati zalog na imovini i to isključivo na onoj koja se nabavlja iz sredstava kredita.

Sve navedeni momenti koji nisu navedeni u bilo kojem od postojećih programa, na odgovarajući način se primjenjuju sljedećim aktima: Pravilnik o državnim potporama HBOR-a, Pravilnik o osnovnim uvjetima financiranja primarne poljoprivredne proizvodnje HBOR-a, Odluka o općim uvjetima kreditnog poslovanja HBOR-a, Opći uvjeti osiguranja plasmana HBOR-a, Odluka o kamatnim stopama HBOR-a i Pravilnik o načinu i rokovima obračuna kamata, Odluka o naknadama za usluge koje obavlja HBOR i Pravilnik o obračunu naknada te odredbe ostalih akata HBOR-a i odluke nadležnih tijela HBOR-a.

HBOR koristi CIP garanciju EIF-a za pokriće svog udjela u gubitku po svakom odobrenom kreditu. Stoga je HBOR dužan osigurati da uključivanje kredita u portfelj CIP garancije EIF-a bude u skladu sa sljedećim propisima o potporama male vrijednosti u odnosu na svakog pojedinog krajnjeg korisnika:²⁴

- Uredba Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. godine o primjeni članka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na de minimis potpore (SL L 352, 24.12.2013.) ili
- Uredba Komisije (EU) br. 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni čl. 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na de minimis potpore u poljoprivrednom sektoru (SL L 352 od 24.12.2013.) ukoliko je krajnji korisnik kredita poduzetnik koji se bavi primarnom proizvodnjom poljoprivrednih proizvoda

²⁴ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/mikrokreditiranje-uz-potpore-eu?dm=2> [pristupljeno 26.12.2015.]

Poslovna banka definira dokumentaciju sukladno svojim procedurama. Poslovna banka dužna je pribaviti od krajnjeg korisnika kredita popunjenu Izjavu o korištenim potporama dostupnu na internetskim stranicama HBOR-a.

5.2.9. Pravo na kredit

Pravo na kredit ne postoji, HBOR o svakom zahtjevu na osnovu svojih analiza rizičnosti ulaganja svakog ponaosob predmeta, donosi posebnu odluku. Podnošenje Zahtjeva za HBOR ne predstavlja obvezu za odobrenje investicijskog kredita za realizaciju projekta za koji je dokumentacija izrađena.

6. IZVOZ I OSIGURANJE

Jedan od osnovnih preduvjeta za ostvarivanje uspješnog izvoza je osiguranje novčanih sredstava za nesmetanu proizvodnju, redovito izvršavanje obveza iz izvoznih ugovora, osvajanje novih tržišta i razvoj proizvoda sukladno zahtjevima tih tržišta te osiguranje novčanih sredstava za modernizaciju proizvodnje i uvođenje novih tehnologija.²⁵

Prije realizacije izvoznog posla nužno je zaokružiti financijsku konstrukciju, kako se ne bi dovelo u pitanje izvršenje tog posla. Konkurentnost subjekta u vrijeme zaključivanja ugovora ne ovisi uvijek samo o tržišno prihvatljivom proizvodu i prihvatljivoj cijeni, već i o opsegu raspoloživih novčanih sredstava za realizaciju posla te odobravanje kupcu povoljnih uvjeta plaćanja.

Kod realizacije izvoznog posla, s jedne strane se stoji izvoznik koji želi što prije naplatiti svoja potraživanja, a s druge strane kupac koji želi odgoditi plaćanje na što duži rok. Iz tih razloga, izvoznik, zbog rastuće konkurencije, prisiljen je odobravati što atraktivnije uvjete plaćanja svojim kupcima, čime se javlja potreba za vanjskim financiranjem izvoza.

Uloga HBOR-a kao izvozne banke je pružiti izvoznicima niz financijskih proizvoda koje među svojim programima ima na raspolaganju i osigurati njihovu konkurenciju na međunarodnom tržištu kako bi bili ravnopravni u tržišnom natjecanju. U okviru svoje zadaće poticanja izvoza, HBOR putem programa kreditiranja, izdavanja činidbenih garancija po nalogu izvoznika i osiguranja izvoznih potraživanja prati izvoznike u svim fazama izvoza, počevši od pregovaranja izvoznog posla pa do konačne naplate ostvarenog izvoza. Uz programe namijenjene isključivo izvoznim poslovima, HBOR izvoznike prati putem kratkoročnih i dugoročnih kreditnih linija uz također povoljne uvjete. Tako su izvoznicima na raspolaganju investicijski krediti namijenjeni npr. proširenju i modernizaciji proizvodnje, izgradnji novih pogona, ali i različiti krediti za obrtna sredstva koji nisu nužno vezani isključivo za izvozni posao, već je korištenje tih sredstava namijenjeno povećanju konkurentnosti poduzetnika što je i preduvjet za ostvarivanje uspješnog izlaska na inozemno tržište.²⁶

²⁵ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: file:///D:/Download/HBOR_IZVOZ_HR_WEB.pdf
[pristupljeno 27.12.2015.]

²⁶ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/HBOR_IZVOZ_HR_WEB%20\(1\).pdf](file:///D:/Download/HBOR_IZVOZ_HR_WEB%20(1).pdf)
[pristupljeno 27.12.2015.]

Provođenjem programa poticanja izvoza HBOR nastoji doprinijeti konkurentnosti hrvatskog proizvoda na stranom tržištu roba i usluga i na taj način poboljšati kvalitetu i prepoznatljivost hrvatskih proizvoda i usluga.

Po uzoru na druge izvozne banke i izvozno kreditne agencije, na području poticanja izvoza, HBOR je razvio sustav financijske potpore kroz programe kreditiranja, osiguranja i garancija kako bi izvoznici mogli ravnopravno konkurirati na stranom tržištu.

6.1. Kreditiranje izvoza

Kreditiranje izvoza se ostvaruju kroz programe kreditiranja pripreme robe za izvoz, kreditiranja kupaca, kreditiranja dobavljača, te program kreditiranja izvoza iz sredstava Svjetske banke za obnovu i razvitak (IBRD).²⁷

6.2. Osiguranje izvoza hrvatskih roba i usluga od netržišnih rizika

Kroz programe osiguranja izvoza pruža se cjelovita usluga izvoznicima i financijskim institucijama kojom se mogu pokriti komercijalni i politički rizici u svim fazama izvoznog ciklusa – od pripreme i proizvodnje za izvoz, financiranja iste te konačne naplate izvoznog posla. U cilju što cjelovitije usluge, HBOR usko surađuje s drugim osigurateljima, posebno s drugim nacionalnim izvozno-kreditnim agencijama, što je preduvjet za pokriće većih zajedničkih projekata na trećim tržištima.²⁸

HBOR je kao i sve svoje ostale programe, kao glavnom pokretači svakog modernog gospodarstva, posebnu pozornost poticanja razvitka i financiranja posvetio malom i srednjem poduzetništvu. Kroz povoljnije uvjete financiranja omogućava se njihov rast i razvoj koji sukladno Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva ulaze u kategoriju malih i srednjih poduzetnika.

6.2.1. Osiguranje izvoza putem bankarske garancije i akreditiva

Garancije i akreditivi su neizostavni instrumenti osiguranja prilikom poslovanja s inozemstvom, stoga HBOR svojim korisnicima nudi odgovarajuće proizvode i usluge u cilju provedbe poslovnih projekata.

²⁷ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/HBOR_IZVOZ_HR_WEB%20\(2\).pdf](file:///D:/Download/HBOR_IZVOZ_HR_WEB%20(2).pdf) [pristupljeno 27.12.2015.]

²⁸ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/HBOR_IZVOZ_HR_WEB%20\(2\).pdf](file:///D:/Download/HBOR_IZVOZ_HR_WEB%20(2).pdf) [pristupljeno 27.12.2015.]

6.2.2. *Garancije*²⁹

HBOR po nalogu svojih klijenata izdaje garancije u korist korisnika u zemlji i inozemstvu i prima garancije izdane od inozemnih ili domaćih garanta u korist HBOR-ovih klijenata.

Namjena programa je izdavanje bankarskih garancija za potrebe sudjelovanja na međunarodnim nadmetanjima i zaključivanje ugovora u cilju realizacije izvoza roba, radova i usluga. Provođenjem programa poticanja izvoza HBOR nastoji doprinijeti povećanju konkurentnosti i vrijednosti hrvatskog izvoza te poboljšati prepoznatljivost i kvalitetu naših proizvoda i usluga na svjetskom tržištu.

S obzirom na vrstu i uvjete osnovnog posla po kojem se traži izdavanje garancije, HBOR nudi izdavanje slijedećih vrsta garancija:

- Platežnih (osiguravaju izvršenje obveza iz osnovnog posla - robnih ili financijskih kredita).
- Činidbenih (osiguravaju izvršenje obveza iz osnovnog ugovora-ponudbene garancije, garancije za povrat avansa, garancije za dobro izvršenje usluga, garancije za garantni period, itd.)
- Kontragarancija (garancije koje se izdaju u korist inozemnih ili domaćih banaka)
- Pisma namjere (pisma kojima se banka obvezuje izdati garanciju za povrat avansa ili garanciju za dobro izvršenje posla ukoliko klijentova ponuda bude prihvaćena na natječaju.

Usluge osiguranja namijenjene su izravno izvoznicima, ali i financijskim ustanovama koje kreditiraju izvozne poslove. Nije zanemariva ni suradnja s drugim osigurateljima, posebno s drugim nacionalnim izvozno-kreditnim agencijama, što je preduvjet za pokriće većih zajedničkih projekata na trećim tržištima. U skladu s gore iznesenim možemo potvrditi drugu pomoćnu hipotezu i to da HBOR kao izvozna banka i agencija za osiguranje izvoza kroz sustav kreditiranja i osiguranja izvoznih poslova omogućava ravnopravno natjecanje izvoznika na međunarodnom tržištu.

²⁹ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/sec1556> [pristupljeno 27.12.2015.]

6.2.3. Akreditiv³⁰

Dokumentarni akreditiv je bankarski instrument međunarodnog plaćanja kojim nalagodavac (kupac) stavlja putem banke korisniku (prodavatelju) na raspolaganje određeni novčani iznos naplativ po ispunjenju određenih uvjeta.

Dokumentarni akreditiv osigurava:

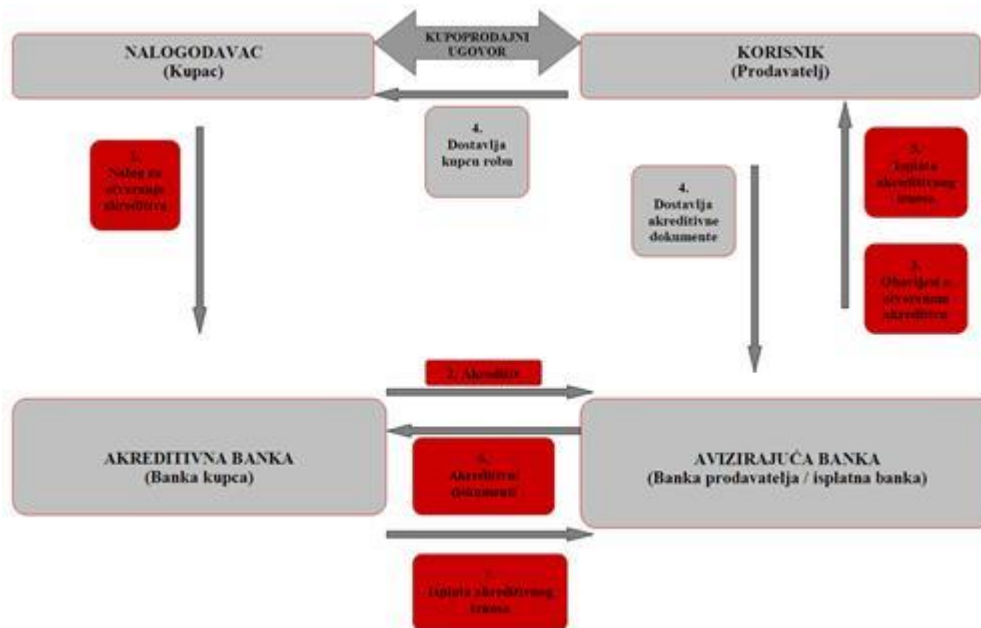
- Nalogodavcu (kupcu) – raspolaganje robom/uslugom koja je propisana uvjetima iz akreditiva
- Korisniku (prodavatelju) – isplatu akreditivnog iznosa nakon što isti podnese banci dokaz da je ispunio svoju obvezu iz akreditiva

Sudionici dokumentarnog akreditiva:

- **Nalogodavac** - Kupac robe/usluge na čiji se zahtjev otvara akreditiv
- **Korisnik** - Prodavatelj robe/usluge u čiju se korist otvara akreditiv
- **Akreditivna banka** - Banka koja otvara akreditiv na zahtjev nalagodavca (kupca)
- **Avizirajuća banka (isplatna banka)** - Banka koja je ovlaštena za isplatu akreditivnog iznosa u korist korisnika (prodavatelja), a prema nalogu akreditivne banke

Kako u praksi funkcionira dokumentarni akreditiv?

³⁰ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/sec1535> [pristupljeno 27.12.2015.]

Slika 1: Shematski prikaz funkcioniranja dokumentarnog akreditiva

Izvor: <http://www.hbor.hr/Sec1535>

7. FINANCIJSKI POKAZATELJI I BILANCA GRUPE HBOR

7.1. Pregled najvažnijih financijskih pokazatelja

	2014.	2013.	2012.	2011.	2010.
Ukupna imovina	25.786,00	26.168,20	25.767,20	22.012,90	22.942,10
Bruto krediti	24.721,40	24.941,60	24.107,00	23.005,90	23.567,70
Ukupna glavnica	9.431,00	8.888,30	8.110,70	7.340,90	7.027,40
Ukupni prihodi i rashodi					
Ukupni prihodi	926,7	989,1	985,2	958,1	922,3
Ukupni rashodi	-757,5	-799,8	-851,2	-811	-805,1
Dobit	169,2	189,3	134	147,1	117,2
Kamatni prihodi i rashodi					
Kamatni prihodi	905	956,7	967,6	897,8	892,3
Kamatni rashodi	-490,1	-520,9	-555,8	-563,9	-604,9
Neto kamatni prihod	414,9	435,8	411,8	333,9	287,4

Tablica 1: Pregled najvažnijih financijskih pokazatelja izraženih u milijunama kuna – prema revidiranim podacima.

Izvor: <http://www.hbor.hr/art806>

Iz prethodnog pregleda najvažnijih financijskih pokazatelja prethodnih pet godina vidljivo je kako se HBOR financira što ću sa zadnjom dostupnom bilancom stanja detaljnije prikazati u nastavku Rada. Zadnja dostupna bilanca je devetomjesečna 2015. godine iz koje naglasak stavljam na omjer tuđih i vlastitih sredstava koja su raspoložena za plasiranje te sama plasirana sredstava na spomenuti dan.

Tuđi izvori su u ukupnom iznosu od 14.840.584 tisuća kuna čime čine 60,89% ukupno raspoloživih sredstava (24.374.574 tisuća kuna) a vlastiti izvori u 39,11% čineći svega 9.533.990 tisuća kuna.

Plasirana sredstva na dan 30.09.2015. godine su u ukupnom iznosu od 21.404.012 tisuća kuna. Od ukupnih, indirektno kreditiranje preko financijskih institucija je 58,22% (12.462.216 tisuća kuna) dok je direktno 41,78% (8.941.796 tisuća kuna).

7.2. Bilanca stanja na dan 30.09.2015.

U nastavku iznosim skraćeni konsolidirani financijski izvještaj Grupe – Izvještaj o financijskom položaju na dan (nerevidirano) gdje su svi iznosi izraženi u tisućama kuna čije su ključne pozicije opisane u prethodnom poglavlju; porijeklo izvora kojim HBOR Grupa raspolaže te plasiranih sredstava danom 30.09.2015. godine.

30.09.2015.

Imovina

Novčana sredstva i računi kod banaka	478.028
Depoziti kod drugih banaka	305.674
Kreditni financijskih institucijama	12.462.216
Kreditni ostalim korisnicima	8.941.796
Financijska imovina po fer vrijednosti kroz izvještaj o dobiti i gubitku	5.501
Imovina raspoloživa za prodaju	3.044.438
Imovina koja se drži do dospelja	1.458
Ulaganja u pridružena društva	
Nekretnine, postrojenja i opreme i nematerijalne imovine	61.884
Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	34.281
Ostala imovina	5.232

UKUPNA IMOVINA

25.340.508

Obveze

Obveze po depozitima	139.439
Obveze po kreditima	11.520.498
Obveze za izdane dugoročne vrijednosne papire	3.320.086
Ostale obveze	826.495
UKUPNE OBVEZE	15.806.518

Kapital

Osnivački kapital	6.893.739
Zadržana dobit i rezerve	2.475.862
Ostale rezerve	42.169
Dobit tekuće godine	109.723
Ukupni kapital koji pripada vlasnicima društva	9.521.493

Garantni fond	12.497
UKUPNA GLAVNICA	9.533.990

UKUPNE OBVEZE I GLAVNICA

25.340.508

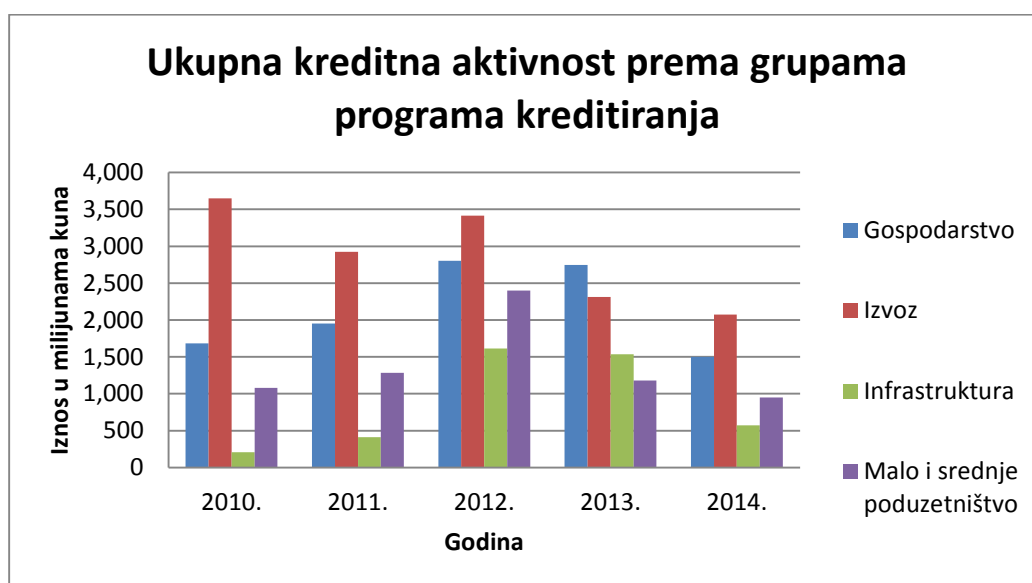
Tablica 2: Bilanca stanja na dan 30.09.2015. izražena u tisućama kuna

Izvor : <http://www.hbor.hr/art1593#03>

Prvi prikazuje ukupnu kreditnu aktivnost prema grupama kreditiranja iz čega je razvodno da je izvoz u prosjeku najzastupljenija kreditna grupa, nakon nje, HBOR je najviše ulagao u gospodarstvo zatim u malo i srednje poduzetništvo te na kraju u infrastrukturu.

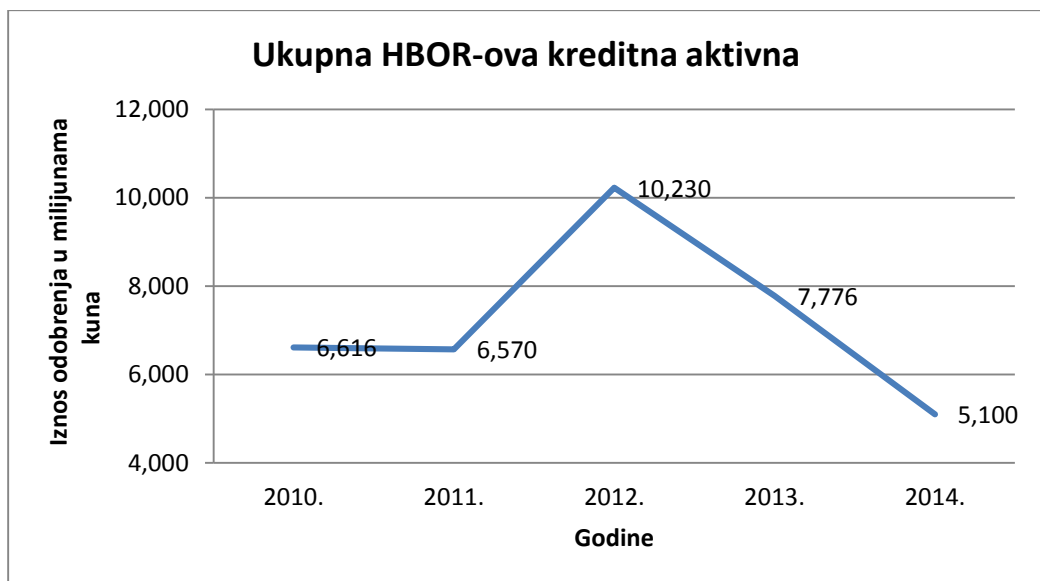
Drugi prikazuje ukupnu kreditnu aktivnost tokom prethodnih pet godina (od 2010. do 2014. godine) i što je već spomenuto, do 2012. bilježi se rast no nakon nje pad.

Treći je istovjetan drugome, prikazuje isto kretanje broja kreditnih odobrenja također kroz iste prethodne godine.

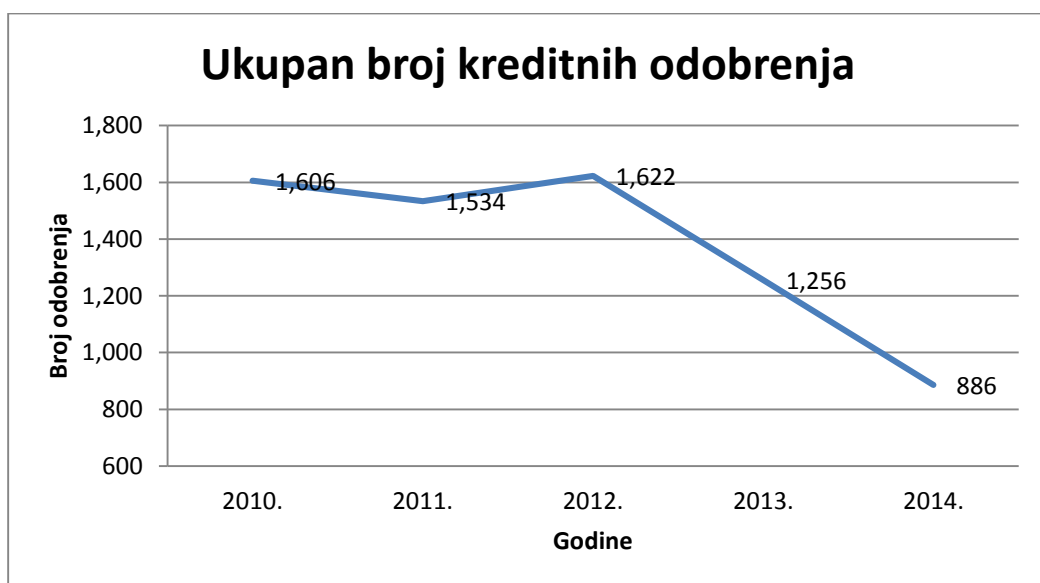
Grafikon 1: Kreditna aktivnost prema grupama programa kreditiranja od 2010. do 2014. godine

Izvor: Samostalni rad autora prema podacima iz „Pregled financijskih izvješća Grupe HBOR”. <http://www.hbor.hr/art1593#04>

Grafikon 2: Ukupna HBOR-ova kreditna aktivnost od 2010. do 2014. godine

Izvor: Samostalni rad autora prema podacima iz „Pregled financijskih izvješća Grupe HBOR”. <http://www.hbor.hr/art1593#04>

Grafikon 3: Ukupan broj kreditnih odobrenja od 2010. do 2014. godine

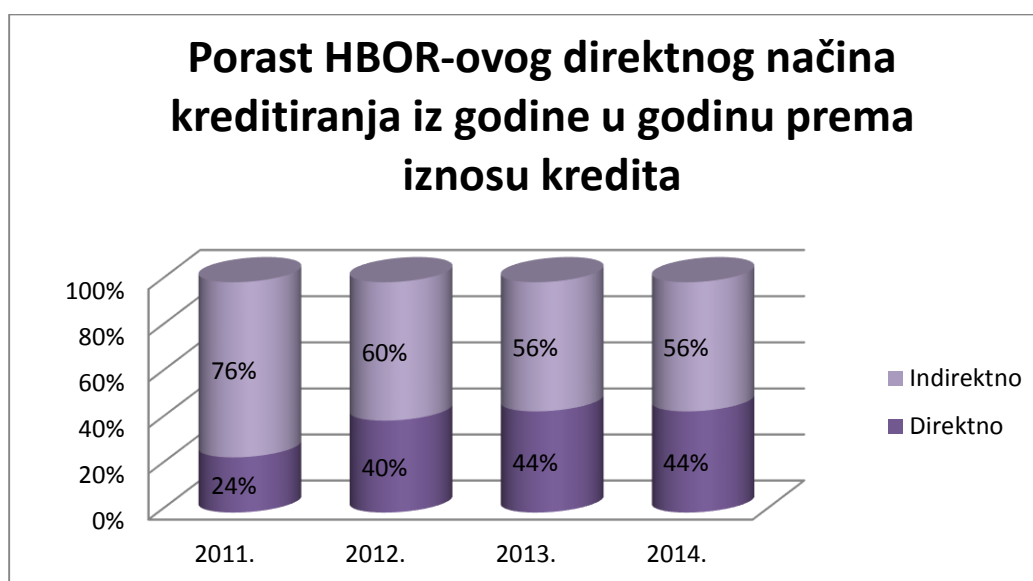
Izvor: Samostalni rad autora prema podacima iz „Pregled financijskih izvješća Grupe HBOR”. <http://www.hbor.hr/art1593#04>

8.2. Izravno odobreni krediti i krediti odobreni putem poslovnih banaka

Inače, krediti za mala i srednja poduzeća HBOR odobrava putem kredita poslovnih banaka, ali u posljednje vrijeme sve više i kroz izravne linije kreditiranja što se trendom rasta očituje u prikazanom dijagramu. Za razliku od kredita plasiranih posredstvom banka za koje HBOR ne preuzima izravni kreditni rizik, u slučaju direktno odobrenih kredita rizik je u potpunosti i isključivo HBOR-ov.

Zbog nespremnosti poslovnih banaka da povećaju svoju izloženost rizičnijim dužnicima, HBOR u posljednje vrijeme sve više rizika preuzima na sebe odobravajući direktne kredite. Njihov udjel u zadnje tri godine povećao se sa 24 na 44 posto. Problem je što takvi krediti ne prolaze stroge bankarske procedure i podložniji su političkoj arbitraži.

Trendu pada ukupne kreditne aktivnosti nakon 2012. godine te spomenutoj upitnoj aktivnosti HBOR-a nakon iste godine izlazi u susret grafički prikaz prihvata kreditnog rizika na sebe samoga prikazanom statistikom porasta odobrenja direktnog kreditiranja. U samoj gospodarskoj krizi u kojoj poslovne banke nemaju tendenciju za prihvatom kreditiranja rizičnih skupina, HBOR se izlaže istom radi poticanja Hrvatskog gospodarstva.

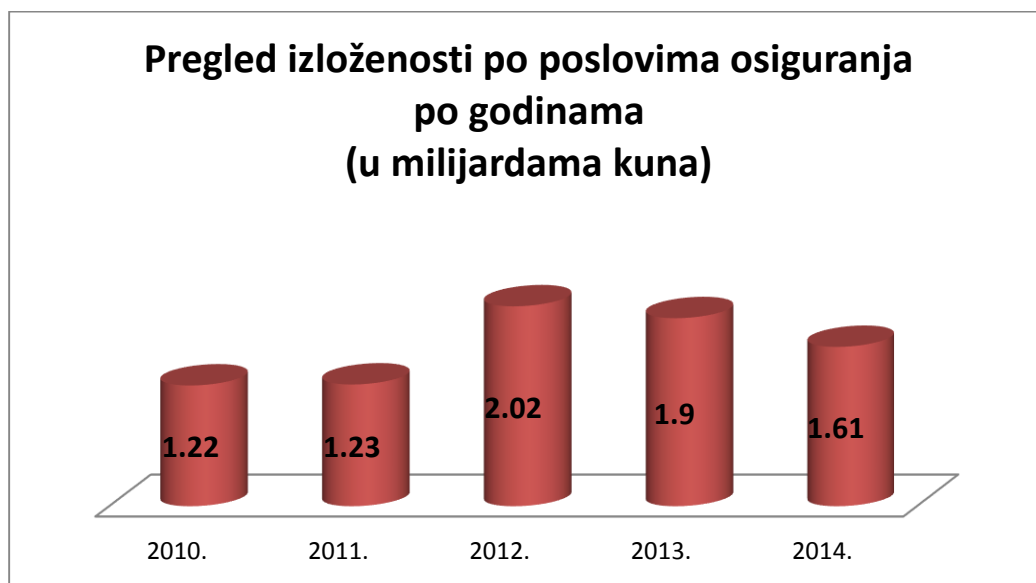

Grafikon 4: Postotak izravno odobrenih kredita i kredita odobrenih putem poslovnih banaka, prema iznosu kredita od 2011. do 2014. godine

Izvor: Samostalni rad autora prema podacima iz „Pregled financijskih izvješća Grupe HBOR”. <http://www.hbor.hr/art1593#04>

8.3. Pregled izloženosti po poslovima osiguranja

Također, kao i ukupna kreditna aktivnost, izloženost po poslovima izvoznih osiguranja od političkih i komercijalnih rizika kreću se istom dinamikom kroz iste prethodne godine. Nakon porasta do 2012., pad je uočen no ne toliko silaznom putanjom kao što je na primjer slučaj u ukupnoj kreditnoj aktivnosti što je opet pokazatelj da hrvatsko gospodarstvo doživljava rast kroz izvoz domaćeg proizvoda što je značajan pokazatelj za cjelokupno hrvatsko gospodarstvo. Bez obzira što je on negativnog trenda, i dalje je 30-ak %veći u odnosu na prije 5 godina.

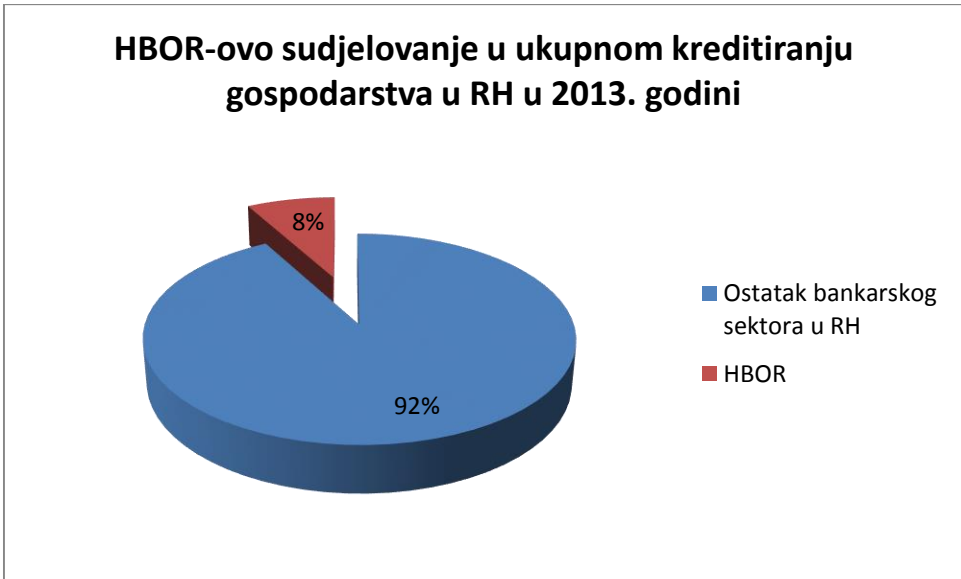
Grafikon 5: Pregled izloženosti po poslovima osiguranja po godinama u milijardama kuna od 2010. do 2014. godine

Izvor: Samostalni rad autora prema podacima iz „Pregled financijskih izvješća Grupe HBOR”. <http://www.hbor.hr/art1593#04>

8.4. Kreditni portfelj privrede u RH

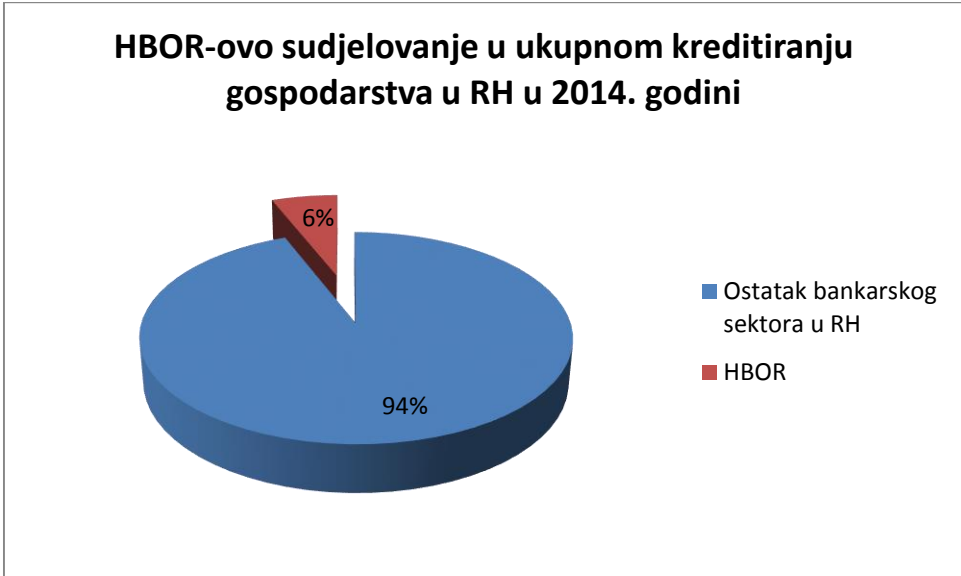
Dostupnom statistikom Hrvatske narodne banke, prikazujem udio HBOR-ovog kreditiranja u odnosu na kreditiranje gospodarstva cjelokupnog bankarskog sektora.

Budući da nema dostupnih agregiranih nekonsolidiranih revidiranih statističkih izvješća na kraju razdoblja za sav bankarski sustav u Republici Hrvatskoj do 2013. godine, udjele prikazujem isključivo u zadnje dvije godine, stanje na dan 31.12.2013. i stanje na dan 31.12.2014. iskazujući ih u sljedećoj tablici.

Grafikon 6: HBOR-ovo sudjelovanje u ukupnom kreditiranju gospodarstva u RH u 2013. godini

Izvor: Samostalni rad autora prema podacima iz „Pregled financijskih izvješća Grupe HBOR”. <http://www.hbor.hr/art1593#04> Bilancom stanja zadnjeg dana u 2013. godini, te iz „Agregirano statističko izvješće kreditnih institucija“. <http://www.hnb.hr/statistika/hstatistika.htm> Agregirano nekonsolidirano revidirano statističko izvješće, 31. prosinca 2013.

Grafikon 7: HBOR-ovo sudjelovanje u ukupnom kreditiranju gospodarstva u RH u 2014. godini

Izvor: Samostalni rad autora prema podacima iz „Pregled financijskih izvješća Grupe HBOR”. <http://www.hbor.hr/art1593#04> Bilancom stanja zadnjeg dana u 2014. godini, te iz „Agregirano statističko izvješće kreditnih institucija”. <http://www.hnb.hr/statistika/hstatistika.htm> Agregirano nekonsolidirano revidirano statističko izvješće, 31. prosinca 2014.

Razvidno iz prisutnih grafikona, HBOR-a je u 2013. godini prisutan sa 8% dok u 2014. sa 6% u ukupnom kreditiranju što javnih što privatnih subjekata ukupnog bankarskog sektora prisutnog u kreditnoj aktivnosti hrvatskog gospodarstva.

9. NAJNOVIJE VRSTE KREDITA KAO DOKAZ PRILAGODBE BANKARSKIM UVJETIMA POSLOVANJA U RH

9.1. Suradnja s leasing kućama³¹

S ciljem pružanja sveobuhvatne podrške malim i srednjim poduzetnicima, HBOR je uspostavio poslovnu suradnju s leasing društvima koja se temelji na okvirnim kreditima odobrenim leasing društvima za financiranje malih i srednjih poduzetnika putem financijskog leasinga. Na ovaj način HBOR, u suradnji s leasing društvima, želi poduzetnicima osigurati jednostavniju proceduru nabave potrebnih pokretnina po povoljnijim uvjetima. Ovakav model financiranja osobito je prihvatljiv klijentima koji se kandidiraju za sufinanciranje sredstvima EU fondova za poljoprivredu i ribarstvo za nabavu opreme i mehanizacije.

Mali i srednji poduzetnici, OPG-i te ostale pravne i fizičke osobe koje samostalno obavljaju djelatnost mogu koristiti ova sredstva.

Sredstva se mogu koristiti za nabavu nove i rabljene opreme, strojeva, gospodarskih vozila i plovila.

Uvjete financiranja za primatelje leasinga definira leasing društvo.

Leasing društva uključena u suradnju su UniCredit Leasing Croatia d.o.o., ERSTE & STEIERMÄRKISCHE S-LEASING d.o.o., PBZ-LEASING d.o.o. te Raiffeisen Leasing d.o.o.

Također, po ovom kao i po ostalim HBOR-ovim programima postoje ograničenja za djelatnosti i aktivnosti kreditiranja koja su definirana u „Ograničenja kreditiranja poslovnih subjekata u kojima udjele u vlasništvu imaju dužnosnici i članovi njihovih obitelji“.³²

³¹ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL:
[file:///D:/Download/Suradnja%20s%20leasing%20društva%20\(1\).pdf](file:///D:/Download/Suradnja%20s%20leasing%20društva%20(1).pdf) [pristupljeno 28.12.2015.]

³² Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL:
<file:///D:/Download/Ogranicenje%20u%20kreditiranju%20drzavnih%20duznosnika.pdf> [pristupljeno 28.12.2015.]

9.2. Suradnje s poslovnim bankama po modelu okvirnih kredita³³

S ciljem pružanja efikasnije podrške malim i srednjim poduzetnicima, HBOR i poslovne banke su razvile novi oblik suradnje po modelu okvirnih kredita za financiranje malih i srednjih poduzetnika. Na ovaj način ubrzava se kreditni proces i skraćuje vrijeme potrebno od predaje zahtjeva za kredit do isplate kredita.

Uvjeti kredita za krajnje korisnike koje definira HBOR:

- ciljana grupa: mali i srednji poduzetnici
- maksimalni iznos kredita: 0,8 mil. kuna
- namjena kredita: osnovna sredstva i obrtna sredstva (do 20% kredita za uslužne i trgovačke djelatnosti i do 30% kredita za proizvodne djelatnosti) obrtna sredstva za: nabavu sirovine, repromaterijala, poluproizvoda, sitnog inventara, troškove radne snage, režijske troškove, otplatu kreditne ročnosti do godinu dana iskorištenih za financiranje tekućeg poslovanja, ostale troškove tekućeg poslovanja

Kamatnu stopu, naknade i ostale uvjete kredita definira poslovna banka.

Poslovne banke uključenje u suradnju po modelu okvirnih kredita³⁴

9.3. Mikro kreditiranje uz potporu EU³⁵

Program kreditiranja mikro-poduzetnika osmišljen je i provodi se u suradnji s Europskim investicijskom fondom (EIF) i Europskom unijom u okviru programa za konkurentnost i inovacije (CIP Program) – instrument Garancije za mikro-kredite za financiranje mikro poduzetnika (CIP garancija EIF-a).

Cilj Programa je financiranje mikro poduzetnica u svrhu:

- samozapošljavanja
- osnivanja obrta i trgovačkih društava
- modernizacije i proširenja već postojećeg poslovanja

³³ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/Okvirni%20krediti%20s%20poslovnim%20bankama%20\(1\).pdf](file:///D:/Download/Okvirni%20krediti%20s%20poslovnim%20bankama%20(1).pdf) [pristupljeno 28.12.2015.]

³⁴ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: [file:///D:/Download/Okvirni%20krediti%20s%20poslovnim%20bankama%20\(1\).pdf](file:///D:/Download/Okvirni%20krediti%20s%20poslovnim%20bankama%20(1).pdf) [pristupljeno 28.12.2015.]

³⁵ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/mikrokreditiranje-uz-potporu-eu01> [pristupljeno 28.12.2015.]

- povećanja broja novih radnih mjesta

Program je namijenjen financiranju:

- osnovnih sredstava (osnivačka ulaganja, zemljište, građevinski objekti, oprema i uređaju, osnovno stado, podizanje dugogodišnjih nasada, razvoj proizvoda ili usluge, patenti, licence, koncesije, autorska prava, franšize)

i/ili

- obrtna sredstva

Ovim programom ne kreditiraju se: kockarnice, bankarske usluge, osiguranje ili financijsko posredovanje, promet nekretninama te proizvodnja oružja.

Korisnici kredita su poslovne banke koje su s HBOR-om ugovorile suradnju na provođenju ovog Programa.

Krajnji korisnici kredita mogu biti privatni mikro poduzetnici, fizičke i pravne osobe koje na dan podnošenja zahtjeva za kredit zadovoljavaju sljedeće kriterije i to:

- manje od 10 zaposlenih
- godišnji poslovni prihod u iznosu protuvrijednosti do 2 mln EUR, ili imaju ukupnu aktivu ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak , u iznosu protuvrijednosti do 2 mln EUR
- do najviše 25% je u vlasništvu društva koje po kriterijima Europske unije ne spada u kategoriju malog i srednjeg poduzetnika

Fizičke osobe u ovom smislu su osobe koje ostvaruju dohodak od samostalne djelatnosti i osobe slobodnih zanimanja.

Sukladno Zakonu o sprječavanju sukoba interesa (NN 26/11, 12/12, 126/12, 57/15) na snazi su ograničenja kreditiranja poslovnih subjekata u kojima udjele u vlasništvu imaju dužnosnici i članovi njihovih obitelji. Odredbe ovih ograničenja smatraju se sastavnim dijelom programa kreditiranja HBOR-a. Cjeloviti tekst ograničenja možete preuzeti na sljedećem linku [Ograničenje u kreditiranju državnih dužnosnika](#)

HBOR provodi ovaj Program kreditiranjem krajnjih korisnika putem poslovnih banaka koje su prihvatile suradnju na provođenju ovog Programa. Krajnji korisnici zahtjev za kredit podnose poslovnim bankama koje su prihvatile suradnju na provođenju ovog Programa s HBOR-om.

Program kreditiranja provodi se po modelu podjele gubitka pri čemu udio HBOR-a u gubitku iznosi 70%, a udio poslovne banke 30%.

Mikro krediti

Najviši iznos mikro kredita u kunskoj protuvrijednosti 25.000,00 EUR. Cijeli iznos kredita može se koristiti za ulaganja u osnovna i/ili obrtna sredstva. PDV se ne financira. HBOR može, u određenim slučajevima, razmotriti kreditiranje predračunske vrijednosti investicije s PDV-om.

Poček je do 2 godine a rok otplate do 5 godina uključujući poček i rok korištenja kredita. Krediti se odobravaju u kunama uz valutnu klauzulu.

Kamatna stopa koju poslovna banka plaća HBOR-u iznosi 3,7% godišnje. Kamatnu stopu za krajnjeg korisnika utvrđuje poslovna banka ovisno o procjeni rizika plasmana, o čemu je dužna obavijestiti HBOR. Kamatna stopa je promjenjiva temeljem odluke Uprave HBOR-a, a prema kriterijima Odluke o kamatnim stopama i Pravilnika o načinu i rokovima obračuna kamata HBOR-a.

9.4. Kreditiranje izrade projektne dokumentacije³⁶

Cilj Programa je kroz financiranje izrade projektne i ostale investicijske dokumentacije kreirati poticajno okruženje za ulaganje u investicijske projekte i time indirektno poticati razvoj proizvodnje proizvoda i pružanja usluga namijenjenih realizaciji investicijskih projekata uključivo i projekata koji će se nominirati za financiranje u okviru Plana ulaganja za Europu.

Sredstvima kredita financira se priprema projekata javnog i privatnog sektora. Preduvjet za uklapanje u ovaj Program je vlasništvo ili posjedovanje drugog pravnog interesa (koncesija, pravo građenja, posjed i sl) na imovini (zemljište, postojeća građevina) koja je predmet investicijskog projekta za koji se traži kreditiranje izrade projektne i ostale investicijske dokumentacije.

Način kreditiranja je izravni (dokumentirani zahtjevi za kredit upućuju se izravno HBOR-u).

³⁶ Hrvatska banka za obnovu i razvitak. URL: <http://www.hbor.hr/kreditiranje-izrade-projektne-dokumentacije01> [pristupljeno 29.12.2015.]

Kreditni su namijenjeni za financiranje izrade projektne i ostale investicijske dokumentacije i to:

- Idejno rješenje
- Istražni radovi; dokumentaciju i troškove provedbe prethodnih istraživanja od važnosti za projektiranje, građenje i uporabu građevine odnosno drugog projekta
- Ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu
- Strateška procjena utjecaja na okoliš
- Studija utjecaja na okoliš
- Ostala dokumentacija i troškovi vezani uz procjenu utjecaja na okoliš odnosno prihvatljivosti za ekološku mrežu
- Idejni projekt
- Elaborat alternativnih sustava opskrbe energijom
- Elaborati čija izrada prethodi izradi glavnog projekta
- Glavni projekt
- Izvedbeni projekt
- Tipski projekt
- Projekt uklanjanja
- Troškovnik
- Poslovni plan / Predinvesticijska / Investicijska studija
- Energetski certifikat
- Ostala dokumentacija i troškovi vezani uz ishodaenje lokacijske i građevinske i uporabne dozvole
- Dokumentacija za nadmetanje za odluku o odabiru projektanta / izvođača / nadzornog inženjera / revidenta

- Trošak ostalog tehničkog savjetovanja i analiza od važnosti za projektiranje, građenje i uporabu građevine odnosno drugog projekta

- i sva ostala dokumentacija potrebna za provedbu investicijskog projekta.

Ne kreditiraju se troškovi službenih putovanja, reprezentacije, odvjetničkih i javnobilježničkih usluga i usluga pravnog savjetovanja te ostali slični/srodni troškovi. Korisnik kredita mora pri nabavi usluga pribaviti od isporučitelja usluga najmanje tri valjane i obvezujuće ponude te odabrati onu najpovoljniju.

Korisnici kredita mogu biti jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (općine, gradovi te županije i Grad Zagreb), komunalna društva, trgovačka društva, obrti, fizičke osobe koje samostalno obavljaju djelatnost, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, zadruge i ustanove.

HBOR provodi ovaj Program: • izravnim kreditiranjem Dokumentirani zahtjevi za kredit upućuju se izravno HBOR-u. Ovisno o odluci nadležnog tijela HBOR-a, zaključuje se ugovor o kreditu izravno s korisnikom kredita.

Za korisnike koji posluju dulje od 2 godine prije podnošenja zahtjeva za kredit najviši iznos kredita nije ograničen i ovisi o veličini projekta za koji se dokumentacija ishodi. Za korisnike koji posluju kraće od 2 godine prije podnošenja zahtjeva za kredit iznos kredita je ograničen do najviše 300.000,00 kuna. Najmanji iznos kredita je 100.000 kuna. HBOR može kreditirati do 100% troškova izrade projektne dokumentacije s PDV-om, a u ovisnosti o svakom pojedinačnom zahtjevu. Krediti se odobravaju u kunama uz valutnu klauzulu.

Rok otplate je do 5 godina ili jednokratno o dospelju do najdulje 5 godina. Kredit se otplaćuje u mjesečnim ili tromjesečnim ratama. U slučaju da se investicija za koju je pripremljena projektna dokumentacija financira kreditnim sredstvima HBOR-a, kredit odobren za pripremu projektne dokumentacije može se podrediti u otplati i instrumentima osiguranja investicijskom kreditu. Također, sredstvima investicijskog kredita može se izvršiti prijevremena otplata kredita odobrenog za pripremu projektne dokumentacije uz plaćanje odgovarajuće naknade za prijevremeni povrat kredita.

Kamatna stopa najmanje 6% godišnje. Kamatna stopa utvrđuje se najmanje u visini osnovne stope uvećane za maržu koja se utvrđuje ovisno o ocjeni kreditnog ranga krajnjeg

korisnika kredita i ponuđenih instrumenata osiguranja (kolateralizacija) sukladno HBOR-ovom Pravilniku o utvrđivanju referentne i diskontne stope¹. Osnovnu stopu izračunava Europska komisija te je objavljuje na svojoj mrežnoj stranici. Bazni bodovi (marža) se sukladno odredbama Priopćenja Komisije o reviziji načina određivanja referentnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.01.2008.) dodaju na osnovnu stopu kako bi se utvrdila referentna kamatna stopa za pojedinog krajnjeg korisnika kredita. Kamatna stopa je promjenjiva temeljem odluke Uprave HBOR-a, a prema kriterijima Odluke o kamatnim stopama i Pravilnika o načinu i rokovima obračuna kamata HBOR-a. Obračun kamata obavlja se proporcionalnom metodom. Kamate za vrijeme korištenja kredita (interkalarne kamate), do prijenosa kredita u otplatu, obračunavaju se na iskorišteni iznos kredita u visini redovne kamate i naplaćuju kvartalno.

Naknada za obradu kreditnog zahtjeva iznosi 0,8% jednokratno na iznos odobrenog kredita, a najmanje 500,00 (petsto) kuna, naplaćuje se prije ili istodobno s prvim korištenjem kredita. Naknada za rezervaciju sredstava obračunava se kvartalno u visini od 0,25% godišnje na iznos odobrenih a neiskorištenih sredstava, počevši po proteku 30 dana od datuma ugovora o kreditu.

Rok korištenja kredita je do 24 mjeseca. Na zahtjev korisnika kredita može se odobriti i duži, odnosno kraći rok. Korisnici kredita dužni su kredit koristiti namjenski u skladu s odredbama ovog Programa. HBOR zadržava pravo financijskog nadzora nad korištenjem kredita. HBOR će sredstva kredita isplaćivati pružateljima usluga temeljem dokumentiranog zahtjeva korisnika kredita izravno na račun pružatelja usluga. U slučaju povrata prethodno uloženi sredstava Korisniku kredita, HBOR može dio kredita isplatiti i izravno na njegov poslovni račun.

Za osiguranje urednog izvršenja obveza po kreditima HBOR prihvaća mjenice i zadužnice, zalog ili fiducijarni prijenos vlasništva na imovini za koju se kreditira izrada projektne i ostale investicijske dokumentacije uz policu osiguranja imovine vinkuliranu u korist HBOR-a, bankarske garancije, jamstvo HAMAG BICRO-a i druge instrumente osiguranja uobičajene u bankarskom poslovanju. Sve troškove u svezi pribavljanja instrumenata osiguranja i provedbe osiguranja te izmjene provedenih osiguranja snosi Korisnik kredita i/ili izdavatelj instrumenata osiguranja.

Na sve ono što u ovom Programu kreditiranja nije određeno primjenjuju se odgovarajući akti HBOR-a i odluke nadležnih tijela HBOR-a.

10.ZAKLJUČAK

U hrvatskome bankarskom sustavu HBOR ima ulogu razvojne i izvozne banke, osnovane sa svrhom kreditiranja obnove i razvitka hrvatskoga gospodarstva, koje se provodi kroz programe poticanja izvoza, financiranja razvoja gospodarskih djelatnosti, poticanja malog i srednjeg poduzetništva te financiranja infrastrukturnih projekata.³⁷ HBOR obavlja svoju kreditnu aktivnost temeljem posebno donesenih programa kreditiranja koji su iskaz same njihove kreditne politike. Programom kreditiranja HBOR utvrđuje ciljnu skupinu korisnika kredita te druge bitne elemente kao što su rok korištenja, način korištenja, razdoblje počeka, razdoblje povrata, kamatna stopa, naknada za obradi kreditnog zahtjeva, vlastito novčano investitorovo sudjelovanje u projektu, kolaterali, raskid ili otkaz ugovora o kreditu i tako dalje, sve u interesu zaštite korisnika i davatelja novčanih sredstava. Specifična su banka koja ne djeluje zbog dobiti i svoju kreditnu aktivnost obavlja u duhu prvotne zamisli u svrhu čega je i osnovana; financira tržišne nedostatke određenih socijalnih grupacija za koje poslovne banke nisu zainteresirane.

Zaključak iz analiza koja smo koristili je da je kapacitet HBOR-a kao razvojne banke na niskoj razini aktivnosti 6% u odnosu na poslovne banke koje svoje proizvode prodaju u značajno većoj efikasnosti 94% sa cijenom kapitala koja je neusporedivo veća nego sredstva HBOR-a koja se subvencioniraju iz državnog proračuna, da bi za investitora bila sa manjim troškom u financiranju projekta. Kadrovska ekipiranost, tehnička opremljenost, dostupnost financijskih sredstava na financijskim tržištima nas upućuje na konstataciju da ima značajnog prostora za ekspanzijom financiranja projekata po programima koji su u funkciji u HBOR-u kao razvojnoj investicijskoj nacionalnoj banci u financiranju realnog sektora u RH.

³⁷ <http://www.obz.hr/hr/index.php?tekst=470> [pristupljeno 29.12.2015.]

11. POPIS LITERATURE

1. Godišnji financijski izvještaj HBOR-a za 2010. godinu
2. Godišnji financijski izvještaj HBOR-a za 2011. godinu
3. Godišnji financijski izvještaj HBOR-a za 2012. godinu
4. Godišnji financijski izvještaj HBOR-a za 2013. godinu
5. Godišnji financijski izvještaj HBOR-a za 2014. godinu
6. Kovačić, N. Poduzetnička Biblija, Beetin, Split, 2005.
7. Srb, V., Matić, B.:Bankarstvo, Ekonomski fakultet Osijek, Osijek, 2000
8. Zakon o bankama
9. Zakon o kreditnim institucijama
10. Zakon o državnim potporama
11. Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja
12. Pravilnik o područjima s otežanim uvjetima gospodarenja u poljoprivredi
13. www.hbor.hr
14. www.nn.hr
15. www.obz.hr
16. bs.wikipedia.org
17. <http://www.hnb.hr/statistika/hstatistika.htm>

POPIS TABLICA

Tablica 1: Pregled najvažnijih financijskih pokazatelja.....	21
Tablica 2: Bilanca stanja na dan 30.09.2015.....	22
Tablica 3: Ukupna kreditna aktivnost prema grupama programa kreditiranja.....	23

POPIS SLIKA

Slika 1: Shematski prikaz funkcioniranja dokumentarnog akreditiva.....	20
--	----

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1: Kreditna aktivnost prema grupama programa kreditiranja od 2010. do 2014. godine.....	24
Grafikon 2: Ukupna HBOR-ova kreditna aktivnost od 2010. do 2014. godine.....	25

Grafikon 3: Ukupan broj kreditnih odobrenja od 2010. do 2014. godine.....	25
Grafikon 4: Postotak izravno odobrenih kredita i kredita odobrenih putem poslovnih banaka, prema iznosu kredita od 2011. do 2014. godine.....	26
Grafikon 5: Pregled izloženosti po poslovima osiguranja po godinama u milijardama kuna od 2010. do 2014. godine.....	27
Grafikon 6: HBOR-ovo sudjelovanje u ukupnom kreditiranju gospodarstva u RH u 2013. godini.....	28
Grafikon 7: HBOR-ovo sudjelovanje u ukupnom kreditiranju gospodarstva u RH u 2014. godini.....	28